

ע"פ 5449/18 - טירן זון נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 5449/18

לפני: כבוד המשנה לנשיאה ח' מלצר
כבוד השופט נ' הנדל
כבוד השופט נ' סולברג

המערער: טירן זון

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על גזר הדין של בית המשפט המחוזי בחיפה
מיום 30.5.2018 בת"פ 69345-07-17 שניתן על ידי
כבוד השופט י' ליפשיץ

תאריך הישיבה: כ"ט באייר התשע"ט (3.6.2019)

בשם המערער: עו"ד אסף צברי

בשם המשיבה: עו"ד הדר פרנקל

בשם קרבן העבירה: עו"ד תומר בן חמו

פסק-דין

השופט נ' סולברג:

1. ערעור על גזר הדין של בית המשפט המחוזי בחיפה מיום 30.5.2018 בת"פ 69345-07-17 (השופט י' ליפשיץ), בגדרו נגזר על המערער עונש של 6 שנות מאסר בפועל ומאסר על-תנאי. כמו כן, חויב המערער בתשלום פיצוי בסך של 100,000 ₪ למשפחתו של משה (קיקו) אשכנזי (להלן: המנוח).

רקע ועיקרי כתב האישום המתוקן

2. לפי כתב האישום המתוקן, במועד מסוים בין החודשים מאי-יוני 2017, נתגלע סכסוך בין המערער (להלן: זון) לבין המנוח, שיסודו בחוב כספי שחב המנוח לזון. במספר מועדים במהלך חודש יוני, שלח זון הודעות למכשיר הטלפון הסלולרי של המנוח, שבהן איים עליו כי יפגע בו על רקע אי-תשלום החוב. ביום 24.6.2017, הגיעו השניים למסיבת טבע ביער אליקים. מספר שעות לאחר שהגיעו למסיבה, בשעה 22:00 לערך, הגיע זון - כשבמכנסיו מוסתרת סכין גדולה - למקום שבו ישב המנוח, ששהה באותה עת עם מספר חברים. זון דרש מהמנוח את הכסף שחב לו, ואיים כי לא יעזוב את המקום בלעדיו. לאחר מכן, פנה זון והחל להתרחק מהקבוצה. אחד מחבריו של המנוח (להלן: א' ב') קרא לו לשוב למקום, כדי לשוחח עמו. בד בבד, העביר המנוח אולר ל-א' ב' בהחבא, אותו שם האחרון בכיס מכנסיו. מששב זון על עקבותיו, התרחקו הוא ו-א' ב' מהמנוח, ושוחחו ביניהם. אז, הסתער המנוח בריצה על זון, והכה אותו בראשו באמצעות בקבוק זכוכית. בהמשך, החלו זון, המנוח ו-א' ב' להתקוטט. זון ניסה לברוח בריצה, אולם המנוח, א' ב' ושניים נוספים מחבריהם דלקו אחריו והשיגוהו. הקטטה נמשכה, ובמהלכה דקר זון שלושה מבין רודפיו: את המנוח דקר פעם אחת בבטנו; את א' ב' דקר פעם אחת בשכם שמאל; רודף שלישי נפצע באמת יד שמאל. זון נדקר שלוש פעמים על-ידי א' ב', שתיים מהן בפלג גופו העליון. למנוח נגרם פצע דקירה בעומק של כ-10-12 ס"מ. הוא התמוטט זמן קצר לאחר מכן, ופונה ברכב על-ידי באי המסיבה. במהלך הפינוי - מת מפצעיו. בהמשך, לאחר שנעצר, איים זון על א' ב' במספר הזדמנויות כי יפגע בו.

3. כתב האישום נגד זון תוקן תוך כדי ניהול המשפט, וזון הודה במיוחס לו במסגרתו, כחלק מהסדר טיעון, שלא כלל הסכמה לעניין העונש. על יסוד הודאתו, הורשע זון בעבירות של הריגה (סעיף 298 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק)); גרימת חבלה חמורה בנסיבות מחמירות (סעיפים 333 ו-335(א)(1) לחוק); פגיעה בנסיבות מחמירות (סעיף 334 ו-335(א)(1) לחוק); החזקת סכין שלא כדין (סעיף 186(א) לחוק); ואיומים (סעיף 192 לחוק).

עיקרי גזר הדין של בית המשפט המחוזי

4. בית המשפט המחוזי עמד על טיעוני הצדדים לעניין העונש: המדינה הדגישה, כי זון הביא עמו סכין מבעוד מועד; את מסכת האיומים מצדו שקדמה להתרחשות ועודדה את התממשותה; את איומיו כלפי א' ב' אף לאחר מעצרו; את הנזק הרב לו גרם זון במעשיו, ובפרט - הפגיעה הקשה במשפחת המנוח. לצד אלו, הכירה המדינה בכך שהקטטה נבעה מהתנהגות פסולה של כל הצדדים המעורבים בדבר, ובכך שזון נאלץ להתמודד עם מספר תוקפים, ואף נדקר במהלך ההתרחשות. נוכח האמור, עתרה המדינה לקביעת מתחם העונש ההולם בין 5 ל-10 שנות מאסר בפועל. אשר לנסיבות שאינן קשורות לביצוע העבירה, הפנתה המדינה לעברו הפלילי של זון, שעוד בהיותו קטין 'הספיק' לרצות שני עונשי מאסר בפועל. בא-כוחו של זון עמד על כך שחרף איומיו, נמנע זון בפועל מנקיטת אלימות פיזית וניסה לעזוב את המקום, אך נקרא לשוב על-ידי חבריו של המנוח כדי לשוחח; הותקף, והמשיך לנסות להימלט חרף זאת. אשר לנסיבות שאינן קשורות לביצוע העבירה הודגש, כי הודאתו של זון ניתנה בהזדמנות הראשונה לאחר תיקון כתב האישום, באופן ששיקף לדידו את ההתרחשות כהווייתה. נוסף על כך נטען, כי חקירתו הראשונית של זון בוצעה באופן פסול, תוך פגיעה

בזכותו להיוועץ עם עורך-דין.

5. בפנותו לקביעת מתחם העונש ההולם, עמד בית המשפט המחוזי על נסיבות ביצוע העבירה, ובעיקרן מעורבותם הפעילה של הצדדים בהסלמה שהובילה לתוצאה הטראגית: זון באיומיו; המנוח וחבריו בכך שהחלו בפועל במעשי האלימות הפיזית. הובהר, כי חרף העובדה שסייג ההגנה העצמית אינו חל בענייננו, יש ליחס "משמעות של ממש" לכך שזון מצא את עצמו נאבק עם מספר אנשים לבדו, מאבק שבמהלכו נדקר גם הוא מספר פעמים. בית המשפט עמד על מדיניות הענישה הנהוגה במקרים דומים, בפרט במצבים שבהם גם לצד השני יוחס אשם בהתרחשות, ושהתקיימה בהם קרבה לסייג ההגנה העצמית. לאחר בחינת השיקולים האמורים, אימץ בית המשפט את מתחם העונש ההולם שהוצע על-ידי המדינה, ותחם אותו בין 5 ל-10 שנות מאסר בפועל. לשם קביעת העונש המתאים לזון, התייחס בית המשפט לעברו הפלילי, הכולל הרשעות בעבירות אלימות, רכוש וסמים, שבגינן ריצה עוד כקטין שתי תקופות מאסר בפועל (בהקשר זה הוער, כי מן הראיות בתיק, נראה שההתרחשות בנדון דידן נעשתה גם היא על רקע פעילותו בתחום הסמים). עוד בהקשר זה, התייחס בית המשפט לטענותיו של זון באשר להפרת זכויותיו בחקירתו הראשונית, ואימץ אותן. נקבע, כי אמנם בעקבות חקירתו זו לא נגרם 'נזק' ממשי להגנתו, שכן הגרסה שמסר בחקירה זו איננה רחוקה מזו שבה הודה במסגרת כתב האישום המתוקן - אך יש ליתן ביטוי להתנהלותם של גופי החקירה במסגרת השיקולים לעונש. סוף דבר, הושת על זון עונש של 6 שנות מאסר בפועל ומאסר על תנאי. בנוסף חויב זון בתשלום פיצוי למשפחת המנוח, בסך של 100,000 ₪.

מכאן הערעור שלפנינו.

עיקרי טענות הצדדים בערעור

6. זון מלין על חומרת עונש המאסר. לדידו, לא ניתן משקל מספיק לנסיבות ביצוע העבירה - לכך שהמנוח וחבריו הם שהתחילו במעשי האלימות הפיזית; לנסיבותיו להימלט ולסגת מספר פעמים; לנחיתותו המספרית בגדרי הקטטה, ולדקירתו מספר פעמים במהלכה. נוכח האמור נטען, כי הגם שלא עומד לזכותו סייג ההגנה העצמית, היה מקום להקל בעונשו נוכח הקרבה לכך, וכי מתחם העונש ההולם שנקבע מחמיר יתר על המידה ביחס לנהוג במקרים דומים. עוד נטען, כי לא ניתן משקל מספיק להתנהלותם של גופי החקירה, לגילו הצעיר של זון, להודאתו וללקיחת האחריות מצדו, ולהשפעתה של תקופת מאסר ממושכת עליו ועל משפחתו.

7. בדיון שנערך לפנינו ביום 3.6.2019 חזר בא-כוחו של זון על טענותיו, שלפיהן עונש המאסר שהושת על זון מחמיר יתר על המידה. בפרט הודגשו מורכבותה של ההתרחשות, הקרבה להגנה עצמית, והתנהלותן הפסולה של רשויות החקירה. ב"כ המדינה טענה לפנינו, כי העונש שהוטל על זון הריהו מקל ביחס לעבירות שבהן הורשע, מגולמות בו כדבעי הנסיבות המקלות שבנדון דידן - לרבות התנהלותן של רשויות החקירה - והעונש איננו מצדיק התערבות. הודגש, כי לאירועים קדמה מסכת איומים ארוכה מצד זון, וכי שני מתלוננים נוספים לבד מן המנוח נפגעו באירוע. בדיון נכח גם בא-כוחם של בני משפחת המנוח, שתיאר את הקושי הרב ואת הסבל שהיו ועודם מנת חלקה של המשפחה.

דיון והכרעה

8. לאחר שנדרשתי לטענות הצדדים לפנינו, אלו שבכתב ואלו שבעל-פה, ועיינתי בגזר הדין של בית המשפט המחוזי - באתי לכלל מסקנה כי דין הערעור להידחות. הנדון דידן איננו נמנה על המצבים החריגים המצדיקים את התערבותה של ערכאת הערעור (ראו ע"פ 3091/08 טרייגר נ' מדינת ישראל (29.1.2009)).

9. שוב אנו נדרשים לפגיעותיה הרעות של תופעת ה'סכינאות'. שוב קופד פתיל חייו של אדם בלהב סכין, רק משום זמינותה. אין לנו אלא להביא את דבריו של השופט (כתארו אז) מ' חשין ז"ל, שנכתבו לפני כעשור ומחצה, אך קולם רם וברור:

"בתי המשפט, בהם בית-המשפט העליון, הוסיפו והתריעו שוב ושוב על אותה מגפה שפשתה במחנה והיא מגפת תת-תרבות הסכין. צעירים נושאים עימהם סכינים למיניהן, משל המדובר היה בפריט לבוש הכרחי כממחטה או כדבר אחר שאדם נושא בכיסו כמפתח או כמכשיר טלפון נייד. וסכין הנישאת על גוף במערכה הראשונה סופה שהיא נשלפת וננעצת בגופו של הזולת במערכה השניה" (ע"פ 9133/04 גורדון נ' מדינת ישראל (20.12.2004)).

דומה שהנגע אך ממשיך ופושה בקרבנו. כפי שנזדמן לי להעיר לפני שבועות ספורים סכין המצויה באמתחתו של פלוני מהווה 'מכפיל כוח'; עצם הימצאותה מגדיל עשרות מונים את פוטנציאל הנזק שעשוי להיגרם במקרה של חיכוך אלים, ויש שאף את הסתברות התקיימותו מלכתחילה. יש להילחם בתופעה זו, של נשיאת הסכינים - ומקל וחומר השימוש בהן - דרך השתת ענישה מחמירה ומרתיעה (ראו ע"פ 7682/18 עלקם נ' מדינת ישראל (4.4.2019) (להלן: עניין עלקם)).

10. בא-כוחו של זזן הציג לפנינו פסיקה, המלמדת לשיטתו על החריגה לחומרה בעניינו לעומת הנהוג במקרים דומים, ואף חמורים מהנדון דידן. נדרשתי לדברים, וכן לפסיקה נוספת שעסקה במקרים הדומים בנסיבותיהם לעניינו. כידוע, מלאכת הענישה איננה אריתמטיקה. מנעד הענישה בעבירת ההריגה הוא רחב, וכל עניין נבחן לפי נסיבותיהוא. לא מצאתי בנדון דידן חריגה ממדיניות הענישה הנוהגת, גם בהתחשב בנסיבותיו, ואין הצדקה להתערבותנו בהיבט זה (עיינו: ע"פ 6095/10 חאג' יחיא נ' מדינת ישראל (18.7.2012); ע"פ 3490/13 אבראהים נ' מדינת ישראל (19.8.2015); עניין עלקם).

11. אכן, נסיבות האירוע מורכבות, ולא בכדי טען הסנגור המלומד בדבר הקרבה לסייג ההגנה העצמית (ראו סעיף 40ט(א)(9) לחוק). גם התנהלותן הפסולה של רשויות החקירה מעוררת תחושת אי-נוחות, והיא מהווה שיקול מן המניין בקביעת העונש המתאים (סעיף 40יא(9) לחוק). בכל אלו התחשב בית המשפט המחוזי, שקל ואיזן - והחליט כחכמתו. לצד האמור, יש להתחשב בנזק הרב שנגרם כתוצאה ממעשיו של זזן. מתסקיר נפגעי העבירה שהוגש ביחס למשפחתו של המנוח מצטייר שבר עמוק וקשה. עולמם של בני המשפחה חרב עליהם; חיהם כמו עצרו מלכת, והם מתקשים לשוב ולתפקד - הן כמשפחה, הן כיחידים. אחיותיו ואחיו של המנוח מתארים התפרצויות זעם, סיוטים וגעגועים עזים. תוצאות השתלשלות חמורות; הנזק עצום ורב. העונש ראוי אפוא, והולם את חומרת המעשים, ואת תוצאתם - מוות מיותר, סתמי, נורא.

12. אשר על כן, אציע לחב"כני כי נדחה את הערעור.

שׁוֹפֵט

המשנה לנשיאה ח' מלצר:

אני מסכים.

המשנה לנשיאה

השופט נ' הנדל:

אני מסכים.

שׁוֹפֵט

לפיכך הוחלט כאמור בפסק הדין של השופט נעםסולברג.

ניתן היום, כ' בסיון התשע"ט (23.6.2019).

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט

המשנה לנשיאה
